

eylül
mehmet rauf

sunuş: mehmet kanar

ayrıntı: 1130 / türkçe klasik dizisi: 3

eylül / mehmet rauf

yayına hazırlayan / mehmet kanar

sunuş / mehmet kanar

son okuma / öykü badur

*bu kitabın türkçe yayım hakları
ayrıntı yayınları'na aittir.*

kapak illüstrasyonu / berat pekmezci

kapak ve görsel tasarım / gökçe alper

dizgi / hediye gümen

*baskı: kayhan matbaacılık san. ve tic. ltd. şti.
merkez efendi mah. fazılpaşa cad. no: 8/2
tel: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
topkapı / istanbul / sertifika no: 12156*

birinci basım: aralık 2017 / baskı adedi 2000

isbn 978-605-314-237-9 / sertifika no: 10704

*ayrıntı yayınları basım dağıtım san. ve tic. a.ş.
hobyar mah. cemal nadir sok. no: 3 çağaloğlu – istanbul
tel: (0212) 512 15 00 faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr
info@ayrintiyayinlari.com.tr*

*twitter.com/ayrintiyayinevi
facebook.com/ayrintiyayinevi
instagram.com/ayrintiyayinlari*

mehmet rauf

(1875-1931) Servet-i Fünun dönemi hikâye, roman, tiyatro yazarı, gazeteci, dergici. İstanbul Balat'ta doğdu. İlköğrenimini Defterdar Mahalle Mektebi'nde tamamladı. Edebiyata yatkınlığı bu yıllarda kendini gösterdi. Eyüp Rüşdiyesi, Soğukçeşme Askeri Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra 1894 yılında teğmen rütbesiyle Bahriye Mektebi (Deniz Harp Okulu)'nden mezun oldu. Girit Adası'nda görev yaptıktan sonra İstanbul'a atandı. Korvet, karakol gemisi ile başka gemilerde ve gambotlarda görev yaptı. 1905 yılında Mekteb-i Harbiye'de öğretmenliğe atandı. Kolağası (kıdemli yüzbaşı) iken "Bir Zambakın Hikâyesi" adlı eseri pornografik bulununca hem eseri yasaklandı hem subaylıktan ihraç edildi. (1910) 1926'da geçirdiği kısmi felcin ardından 1928 yılındaki ikinci felç ile yatağa düştü. 23 Aralık 1931 tarihinde hayatını kaybetti.

Mehmet Rauf öğrencilik yıllarında Türk ve Batı edebiyatının önemli eserlerini okumaya başlamış, askeri okullarda Fransızca ve İngilizcesini ilerletmişti. Yaptığı çeviri ve adapte çalışmalarıyla hem Türkçeye hâkimiyeti artıyor, hem edebi zevki geliyordu. Fransız realist yazarlarının ve daha sonra Halit Ziya Uşaklıgil'in etkisindealarak hikâye ve roman telifine yöneldi.

Mehmet Rauf ordudan çıkarıldıktan sonra yayın hayatına atıldı. 1920 yılında Şule Neşriyat Evi'ni kurdu. *Hizmet*, *İkdam*, *Tanin*, *Yeni Ses*, *Cumhuriyet*, *Peyam*, *Payitaht*, *Vakit gazeteleri ile Mekteb*, *Servet-i Fünun*, *Resimli Kitap*, *Musavver Hale*, *Musavver Muhit*, *Şehbal*, *Şiir ve Tefekkür*, *Şebab*, *Resimli Ay*, *Sevimli Ay*, *Güneş* dergilerinde makaleleri yayımlandı, bazı eserleri tefrika edildi. Ayrıca *Mehasin*, *Süs*, *Gelincik*, *Sinema Yıldızı* adlı dört kadın magazin dergisi çıkardı. Buradaki yazılarında kadın sorunlarına el attı. Tiyatro ile yakından ilgilenmekle kalmadı, çeviri ve adapte çalışmalarının yanı sıra Sahne-yi Osmaniye ve Darülbedayi yönetiminde de görev aldı. Yazarın birçok eseri yayımlandıysa da, henüz tefrika halinde kalan eserleri vardır.

Eylül (1899) Mehmet Rauf'un en önemli eseridir. Türk edebiyatındaki ilk psikolojik roman olarak tanınır. Diğer romanları yayım yılına göre *Ferdâ-yı Garâm* [Aşkın Yarımı] (1913), *Genç Kız Kalbi* (1914), *Karanfil ve Yasemin* (1924), *Böğürtlen* (1926), *Define*, *Son Yıldız*, *Cerîha* [Yara] (1927), *Kan Damlası* (1928) [Bu polisiye roman Mehmet Kanar tarafından Osmanlı Türkçesi Öğrenim Seti olarak, satır altı çevrimyazı yöntemiyle SAY yayınları arasında basıldı], *Halas* (1929).

mehmet kanar

1954 yılında Konya'da doğdu. İlköğrenimini doğduğu şehirde, orta ve yükseköğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Şarkiyat ve Türkoloji eğitimi aldıktan sonra mezun olduğu bölümde asistan, doçent ve profesör oldu. İran Cumhurbaşkanlığı'nca İran Dili ve Edebiyatı alanındaki çalışmaları dolayısıyla "Yılın Araştırmacısı" seçildi. Emekliye ayrıldığı 2007 yılından beri Yeditepe Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. Kanar sözlük, gramer, tenkidli metin neşri, çeviri, sadeleştirme, öyküleştirme, dil öğrenim seti çalışmaları yapmaktadır.

içindekiler

sunuş / prof. dr. mehmet kanar.....9

eylül

bir - yirmi iki..... 15-315

Prof. Dr. Mehmet Kanar

Sunuş

Eylül romanı yayıma hazırlanırken şu üç baskısı esas alınmıştır.

Mehmet Rauf, *Eylül*, Musavver Servet-i Fünun gazetesine tefrika edildikten sonra tab'olunmuştur, İstanbul, Âlem Matbaası, Ahmet İhsan ve Şürekası, 1317 (1902), 392 sayfa.

Mehmet Rauf, *Eylül*, Edebiyat-ı Cedide Kütüphanesinin Altıncı Kitabı, İkinci Tab', Muhtar Halit Külliyyatı, Adet:14, Teshîl-i Tıbâat Matbaası, İstanbul, 1331 (1915-16), 428 sayfa.

Mehmet Rauf, *Eylül*, Üçüncü Tab, Altıncı Bin, Sahip ve Naşiri İkbâl Kütüphanesi Sahibi Hüseyin, Orhaniye Matbaası, 1341/1925, 428 sayfa.

Birinci baskıdaki bazı dizgi hataları ikinci ve üçüncü baskılarda düzeltilmiştir.

Türk edebiyatı klasikleri arasında ilk kapsamlı psikolojik roman özelliğini taşıyan bu eserde derin ruh tahlilleri, manzara tasvirleri yapılırken Farsça tamlamaların sayısının bir hayli fazla olduğu görülür. Arapça tamlama sayısı çok azdır. Arapça, Farsça kökenli bazı kelimeler artık bugün eskimiş, kullanımdan düşmüş veya anlaşılmasız olmuştur. Eserin ilk baskısındaki aslını korurken güç

kelimelerin ve tamlamaların yanına bugünkü karşılıkları köşeli parantez içinde alınarak verilmiştir. Eskimiş kelimeleri, tamlamaları bilenler parantez içine bakmadan eserin orijinal halini okuyabilir. Zor kelimelerin anlamlarını bilmeyen veya anlamı hakkında kuşkuya düşenler parantez içine bakarak okumaya devam edebilir.

Açıklanması gereken yerlerde dipnot düşme yöntemi-ne başvurulmuştur.

Bu çalışmanın yararlı olmasını dilerim.

12 Ekim 2017, Bakırköy

Halit Ziya'ya
İlk eserim, son üstadıma
Mehmet Rauf

eylül

Bir

Salonda bahçedekilerin kakhahaları işitilebiliyordu.

Süreyya canı sıkılanlara mahsus bir tahammülsüzlükle “Çılgın kız!” diye söylendi.

Balkona açılan büyük kapıdan parmaklığa dayanmış dışarıya baktığı görülen zevcesi [eşi] dönüp “Lakin bu gece hava ne güzel!” dedi.

Bu nisan gününün saat on birde başlayan yağmuru yarım saat sonra dinmiş, nemnâk [nemli] bir hadaretin [yeşilliğin] fevkinde [üzerinde] şimdi zerrin [altın renkli] incileriyle lacivert bir sema titriyordu. Topraktan, ağaçlardan intişar eden [yayılan] râtıb [nemli] nefehatta [esintilerde] müessir bir nüfuz vardı.

Genç kadın pencerenin kenarına dayanarak bir iki uzun nefes aldı; her nefes aldıkça hayatı artıyormuş gibi oh çekiyordu. Sonra hâlâ sigarasının dumanlarına bulanmış, zebun-i şita [kışa zebun olmuş] bir tepe gibi muzlim [karanlık] ve mağmum [gamlı] duran Süreyya'ya doğru gelerek elinden tuttu, kaldırmak istedi.

“Hava bu kadar güzelken burada somurtup oturmak gezip eğlenenlere haksız yere kızmaktan daha mı iyidir? Haydi, biz de çıkalım...”

Süreyya'nın bu gece canı pek sıkılıyordu. “Adam bırak!” dedi. Pederine dargınlığını bütün köye teşmil ediyordu

[yayıyordu]. Sayfiyeye [yazlığa] çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş fakat bu sefer de sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. Büyükbabalarının vaktiyle gelip nasıl budala bir hesap ile “Şu taş ocağında” yaptırdığı bu köşk onları her sene başka yere gitmekten menediyordu. Bütün kış o Boğaziçi’ni kurarken yine koşup geldikleri “şu çöplük”, çocukluğundan beri yaşaya yaşaya usandığı bu hâli [boş] çöl, onu artık çıkıp gezmekten menedecek kadar bıktırmıştı. Pederine karşı bir şey yapamamasının intikamını almak isteyerek hırsını başkalarından çıkarıyor, buradaki hayatın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine bir vesile oluyordu. Bunun için her günkü hayatında ekseriya şen olan Süreyya, buraya naklettikleri [taşındıkları] on günden beri hemen daima sisli, bir tuğyan [isyan], hatta o kadar sevdiği zevcesi Suat’a karşı bile hemen hiçbir sebep olmayarak haksız davranıyordu.

Suat’ın kendi kolunu tutan elinden çekip yanı başına oturarak ve kendisine dargın olmadığı için tebessüm etmek lazım geldiğini tahattur ederek [hatırlayarak] firari [kaçamak], nirsuz bir tebessümle “Şimdi hep çamur oluruz; toprak toprak değil ki... İki dakika yağmur yağdımı haddin varsa yürü! Bastığın yerden ayağın bir okka çamurla beraber kalkar” dedi.

Genç kadın beş senelik derin bir mukarenetin [yakınlığın] verdiği nazar nüfuzu [etkili bakış] ile pek iyi fark ettiği bu neşesizliğin izalesi [giderilmesi] için artık kifayet edemediğine [yeterli olamadığına] teessüf eder gibi elîm [elemli] bir sesle sordu.

“Pek sıkılıyorsun galiba!”

“Evet, sorma. Patlıyorum. Burası zaten yaşanacak bir yer mi? Allahın kırı... Hele bu yemekten sonraki saatler... Sabahleyin yemeğe kadar, akşamüstü... Hasılı her zaman insan boğuluyor. Herkes böyle birer köşede eziliyor. Kendimi bostan kuyusunda zannediyorum.”

Suat kaşlarında bir endişe inhinası [eğrilmesi] ile gözleri daha ziyade karararak kaç senedir bu aynı yerde aynı